

Ilke Toygür

*Directora del Global Policy Center i professora de Geopolítica Europea a la IE School of Politics, Economics and Global Affairs, IE University
@IlkeToygur*

Luis de Lossada i Gallart

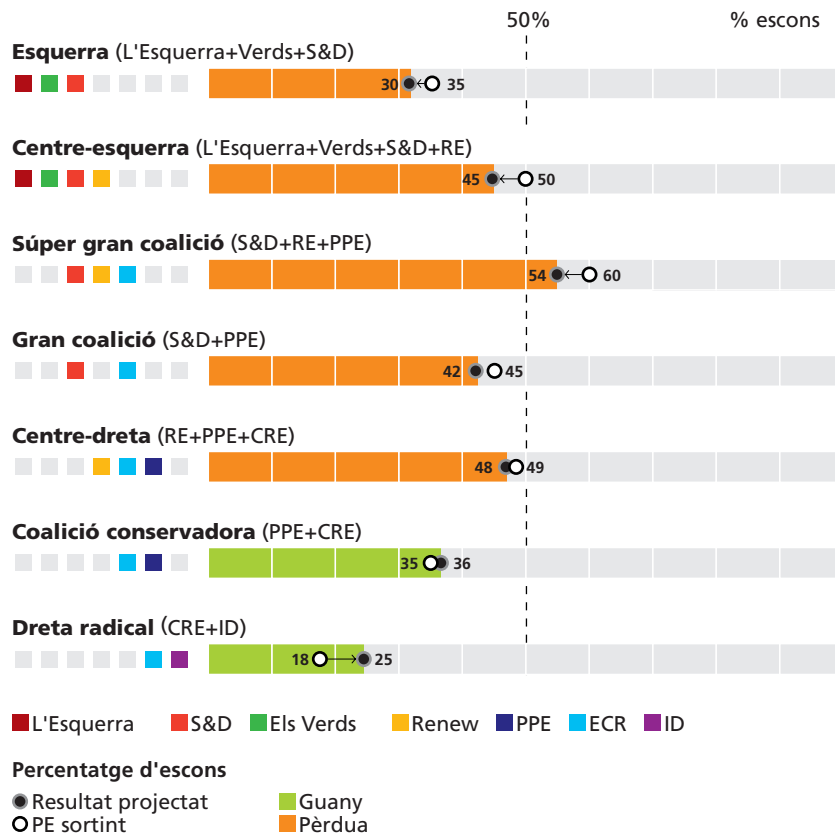
Gestor de projectes i assistent d'investigació, Global Policy Center

Els sondejos electorals pronostiquen un gir a la dreta en el Parlament Europeu arran de les properes eleccions europees. Tot i que s'espera que el centrisme tradicional europeu resisteixi, és molt probable que aquesta nova realitat tingui conseqüències sobre el rumb polític de la UE. Atès que els comicis se celebren en una època de canvis geopolítics, una de les qüestions clau serà les conseqüències que tindran les eleccions en la política exterior, en particular en els plans d'ampliació de la Unió. Segons les darreres enquestes, més del 25 % dels eurodiputats pertanyeran al sector situat més a la dreta del centre-dreta que representa el Partit Popular Europeu (PPE). Els dos partits que ocupen aquest espai de l'arc parlamentari, Identitat i Democràcia (ID) i Conservadors i Reformistes Europeus (CRE), podrien obtenir **la quarta i la cinquena posicions**, respectivament. Així doncs, l'equilibri de poders entre CRE i ID dependrà en gran mesura de si el Fidesz de Viktor Orbán decideix aliar-se amb una de les agrupacions o bé romandre'n al marge.

La «super gran coalició» europeista, formada pel conservador PPE, els socialdemòcrates S&D i els grups liberals Renew Europe (amb el suport puntual dels Verds/ALE), mantindrà un nombre suficient d'escons. Encara es podria arribar a majories sense el suport dels partits d'extrema dreta, però la situació es complicarà, atès que **les previsions vaticinen que, així i tot, la coalició perdre els escons** i només superarà lleugerament el 50 %. Així doncs, com més força guanyin ID i CRE, menys espai quedarà perquè els partits centristes formin majories.

A més, el PPE podria tenir la temptació de mirar a la seva dreta per cercar socis en qüestions properes al seu programa conservador, com els assumptes econòmics i monetaris i el mercat interior o la immigració. Per primer cop podria formar-se una coalició de dretes, integrada pel PPE, CRE i ID i que podria completar-se amb eurodiputats no adscrits, majoritàriament d'extrema dreta. Tot plegat col·locaria el PPE en una posició privilegiada a l'hora de fixar l'agenda i suposaria un brusc gir a la dreta de l'Eurocambra. Amb tot, abans de passar a analitzar les hipotètiques conseqüències de l'extrema dreta, és fonamental entendre el paper del Parlament Europeu en les relacions exteriors de la UE.

Possibles coalicions entre grups polítics al Parlament Europeu i variació respecte al Parlament sortint (resultats previstos)

Nota: el percentatge té en compte el canvi en el nombre d'escons, que en el nou parlament de 2024 augmenta de 705 a 720 en total.

Font: elaborat per CIDOB. Càlculs propis a partir de dades projectades a Cunningham et al. «Un brusco giro a la derecha: una previsión para las elecciones al Parlamento Europeo de 2024», ECFR, febrer de 2024.

El paper del Parlament Europeu en les polítiques d'exterior, seguretat i ampliació

En el marc de l'organització institucional de la UE, els estats membres mantenen les seves competències en matèria de política exterior i de seguretat, però això no significa que el Parlament Europeu quedi desproveït de poder. De fet, l'Eurocambra gaudeix de tres competències fonamentals, totes elles extensives a la política d'ampliació.

En primer lloc, té poders de supervisió i deliberació, una competència que és crucial, atès que influeix en el discurs sobre la política exterior. Un brusco gir a la dreta en el Parlament Europeu podria suposar canvis en els debats i les recomanacions en matèria de política exterior en consonància amb la postura i les prioritats dels partits polítics d'extrema dreta, i això pot afectar a l'ampliació de la UE.

En segon lloc, el Parlament Europeu també té un paper important en l'elaboració i la configuració de lleis en matèria d'acció exterior pel que fa a la negociació i la ratificació dels acords internacionals. De fet, [el Parlament ha d'autoritzar totes les noves adhesions a la UE.](#)

En darrer lloc, el Parlament Europeu també té competències en matèria de pressupostos, per mitjà de les quals exerceix una influència decisiva sobre aspectes financers de l'adhesió. Això li permet determinar directament les assignacions per a l'Instrument d'Ajut Preadhesió i altres recursos destinats als països candidats a l'adhesió, començant per Ucraïna. Per tant, el Parlament té la darrera paraula en el debat sobre els pressupostos, que constitueixen el quid de la qüestió a l'hora de definir i aplicar les prioritats en política exterior.

Qualsevol hipotètic gir a la dreta derivat de les eleccions europees tindria unes repercussions considerables en el futur de la legislació i el pressupost comunitaris i, més concretament, en la política d'ampliació de la Unió Europea. Per això, és molt important entendre com afronten els partits d'extrema dreta la qüestió de l'ampliació.

Com afronta l'extrema dreta l'ampliació?

Els partits d'extrema dreta a Europa comparteixen una [marcada orientació etnonacionalista](#). Solen prioritzar la sobirania nacional en detriment de la legislació i la política exterior comunitàries. Alguns també recelen de les institucions i les normes regionals i internacionals. Per descomptat, hi ha diferències quant al radicalisme que mostren els partits d'extrema dreta contra el projecte europeu, i sovint també discrepen entre ells pel que fa a interessos i discursos nacionals.

Fins ara la fragmentació de l'extrema dreta en el Parlament Europeu i la unitat dels partits majoritaris en els assumptes exteriors han provocat que l'extrema dreta hagi tingut una repercussió limitada en la política exterior de la UE. Les divisions també han suposat un obstacle per als partits d'extrema dreta a l'hora de mostrar una postura unitària en àmbits polítics clau, com ara l'ampliació. Tanmateix, tot i que els partits d'extrema dreta han exercit una influència moderada en les decisions sobre la política exterior de la UE, destaquen a l'hora de fixar l'agenda en els debats sobre la política exterior de la UE. En aquest sentit, la polarització i la instrumentalització de la política exterior de la UE són un tret comú de l'extrema dreta.

Els partits d'extrema dreta solen [estar en contra de l'ampliació de la UE](#), llevat que la inclusió d'un nou estat membre en concret beneficiï uns interessos nacionals particulars. La percepció general de l'extrema dreta sobre l'ampliació de la UE és que suposa un cost massa elevat en termes de concessions quant a sobirania nacional i esforços econòmics i que provocarà fluxos migratoris «no desitjats». No obstant això, també hi ha diferències en els partits d'extrema dreta pel que fa a l'oposició que mostren cap a l'ampliació de la UE.

Així doncs, alguns partits europeus d'extrema dreta s'oposen a l'ampliació de la UE per [consideracions de caire socioeconòmic](#). Per exemple, el Partit de la Llibertat d'Àustria (FPÖ) sosté que l'ampliació de la UE podria comprometre l'estabilitat política i econòmica de la Unió, ja que els nous estats membres rebrien grans quantitats de diners procedents dels pressupostos comunitaris, però hi farien contribucions més modestes degut a la mida de les seves economies. A més, l'FPÖ es nega a destinar part del pressupost de la UE a finançar l'ampliació, ja que considera que fer-ho menyscabaria la sobirania dels estats membres.

Un brusc gir a la dreta en el Parlament Europeu podria suposar canvis en els debats i les recomanacions en matèria de política exterior en consonància amb la postura i les prioritats dels partits polítics d'extrema dreta.

La percepció general de l'extrema dreta sobre l'ampliació de la UE és que suposa un cost massa elevat en termes de concessions quant a sobirania nacional i esforços econòmics i que provocarà fluxos migratoris «no desitjats».

El Reagrupament Nacional (RN) francès també esgrimeix raons socioeconòmiques per oposar-se a l'ampliació. Sosté que aquest procés suposaria una major arribada d'immigrants, que posarien en risc la seguretat, el benestar i les oportunitats laborals dels ciutadans francesos. En una línia semblant, els Demòcrates de Suècia (SD) dubten de la capacitat de la UE per integrar més membres i de la capacitat dels membres nous per protegir les seves fronteres de la delinqüència organitzada transfronterera.

La segona raó de pes dels partits europeus d'extrema dreta per oposar-se a l'ampliació de la UE està molt relacionada amb les polítiques nacionals. Asseguren que una UE més extensa **amençaria la sobirania nacional dels seus estats membres**. És d'aquesta opinió l'RN francès, que s'oposa a l'ampliació perquè la considera contrària a la voluntat dels europeus i perquè amenaça els interessos dels estats membres. Els euroescèptics Partit per la Llibertat dels Països Baixos (PVV) i Alternativa per a Alemanya (AfD) van més enllà en assegurar que les polítiques de la UE són una amenaça per als seus assumptes nacionals, i l'ampliació no n'és una excepció per a ells.

Un tercer plantejament contrari a l'ampliació de la UE és el que segueix el Partit dels Finlandesos, que s'hi oposa perquè creu que aquest **procés no està en consonància amb el raonament subjacent que el justificaria**. Avui dia es considera que l'ampliació de la UE és una resposta geopolítica als imperatius imposats pel context actual de seguretat. Tanmateix, els Finlandesos sostenen que la UE no és un actor geopolític rellevant i que és incapaç de garantir la seguretat als seus països, amb la qual cosa l'ampliació realment no constitueix una resposta geopolítica als problemes de seguretat.

No obstant això, no tots els partits d'extrema dreta s'oposen a l'ampliació de la UE de manera tan contundent. Per exemple, el partit polonès Llei i Justícia (PiS) emfatitza la importància de mantenir la sobirania de Polònia, però alhora dona suport a l'ampliació i les reformes democràtiques amb l'ajut de la UE en els països veïns. El PiS avala el poder transformador de l'ampliació de la UE i la seva contribució a l'estabilitat, la prosperitat i la seguretat del continent.

Així mateix, hi ha partits europeus d'extrema dreta que adopten un enfocament transaccional i oportunista sobre l'ampliació de la UE, de manera que donaran suport a l'ampliació si consideren que en poden obtenir algun benefici polític. N'és un exemple el partit romanès Aliança per a la Unió dels Romanesos (AUR), que dona suport a la integració de països veïns a canvi d'una reforma de la UE que augmenti la sobirania dels seus estats membres.

En aquesta mateixa línia trobem també el partit hongarès Fidesz. Hongria tradicionalment ha defensat l'ampliació, en particular pel que fa als països balcànics occidentals, on té interessos polítics i econòmics molt forts. El primer ministre Viktor Orbán manté estretes relacions amb dirigents autoritaris de Sèrbia i Bòsnia i Hercegovina. Els esforços d'Hongria per estendre la seva influència als Balcans Occidentals han servit per impulsar l'agenda política i econòmica d'Orbán, un acostament que ha resultat ser perjudicial per a la centralitat democràtica del procés d'ampliació i, doncs, per a l'estratègia d'ampliació de la UE.

Quines conseqüències tindran els resultats de les eleccions en la política d'ampliació de la UE?

Tot i que el Parlament Europeu no és que sigui la institució més decisiva pel que fa a la política d'exterior i a l'ampliació de la UE, té certs poders que hi poden tenir algunes repercussions. Una major representació de partits d'extrema dreta podria comprometre el procés d'aprovació parlamentària dels tractats d'adhesió, l'augment de l'ajut financer per a les reformes relacionades amb l'ampliació i la importància de l'estat de dret dins i fora de les fronteres europees.

És probable que un gir a la dreta en el Parlament Europeu centri el necessari debat sobre l'ampliació de la UE en la polarització i la instrumentalització. Per això, els partits d'extrema dreta intentaran conduir el debat sobre l'ampliació d'acord amb les seves perspectives i alhora ignorar el poder transformador intrínsec de la política d'ampliació de la UE. A més, els partits de centre podrien veure's temptats a adoptar posicions més extremistes, també en relació amb l'ampliació, degut a la major competència electoral amb l'extrema dreta. Les conseqüències d'aquest gir poden dificultar la capacitat del Parlament Europeu per formar coalicions per tal d'avançar.

El més important és que una major representació de l'extrema dreta en el Parlament Europeu pot comprometre la cohesió i la [credibilitat de la UE com a projecte democràtic liberal](#). Per tant, això reduiria les possibilitats que l'ampliació fos una eina transformadora, ja que els països candidats podrien no trobar-hi els valors fonamentals que els van fer decidir a formar part de la UE.

En definitiva, tot i que el Consell Europeu és la institució decisòria clau per a l'ampliació de la UE, les eleccions al Parlament Europeu oferiran una primera perspectiva sobre els hipotètics reptes del Consell Europeu per al futur a curt termini. Si aquesta tendència política actual no s'inverteix, una major representació de l'extrema dreta al Consell Europeu (determinada per les eleccions nacionals) plantejarà reptes encara més importants per a la política d'ampliació.

És esperable que els partits d'extrema dreta segueixin un enfocament transaccional per a l'ampliació de la UE mitjançant els vetos nacionals. El bloqueig en el Consell Europeu a l'hora de cercar consensos per a l'ampliació pot esdevenir més freqüent si hi entren en joc interessos nacionals i pot obtenir-se'n alguna mena de benefici polític o econòmic, la qual cosa limitarà les possibilitats d'ampliació de la UE.

En conclusió, l'imminent gir a la dreta en el Parlament Europeu arran de les properes eleccions europees podria tenir conseqüències per a la futura política d'ampliació de la UE. Tot i que s'espera que la «super gran coalició» majoritària resisteixi, les previsions indiquen que perdrà força.

Encara que els partits d'extrema dreta en el Parlament Europeu no mostrin una postura unitària pel que fa a la política exterior de la UE, generalment s'han oposat a l'ampliació de la UE per tres motius principals: els costos socioeconòmics de l'ampliació i la divisió de les seves fronteres dins la UE; la consideració que l'ampliació suposa una amenaça per a la sobirania

Una major representació de partits d'extrema dreta podria comprometre el procés d'aprovació parlamentària dels tractats d'adhesió, l'augment de l'ajut financer per a les reformes relacionades amb l'ampliació i la importància de l'estat de dret dins i fora de les fronteres europees.

nacional, i la percepció que la finalitat que té l'ampliació de promoure la pau, la prosperitat i la seguretat al continent europeu no s'assoleix amb l'adhesió de nous membres a la UE.

També és motiu de preocupació que una major presència de l'extrema dreta en l'Eurocambra pugui comprometre la cohesió i la credibilitat de la UE com a ens democràtic liberal al continent europeu i arreu del món. Les properes eleccions al Parlament Europeu donaran alguns pistes sobre els hipotètics reptes als quals es pot enfrontar el Consell Europeu. Al cap i a la fi, el panorama polític general de la Unió Europea es reflectirà en diferents institucions comunitàries i impactarà en l'elaboració de polítiques.